

Teema 1: Elvytys- ja rakennerahastot mahdollistamassa alueiden elpymistä/korjausrakentamista

Alueellinen näkökulma Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma

Jouni Ponnikas, Kainuun liitto

7.10.2021

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

EU:n alue- ja rakennepolitiikan Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman 2021-2027 kansallinen valmistelu

- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) johtaa ohjelmatyön valmistelua, ohjelmatyötä on tehty alueilla ja ministeriöissä
- Valtioneuvosto hyväksyy ohjelma-asiakirjan
- Lopullisen hyväksymispäätöksen tekee EU-komissio virallisten neuvottelujen jälkeen
- EAKR- ja ESR-sisältöjen osalta ohjelmaluonnos on viimeistelyssä
- Just Transition Fund (JTF) eli Oikeudenmukaisen siirtymän -rahaston valmistelu on vielä kesken

Alueellinen valmistelu

- Alueellista valmistelua on tehty kahdella suuralueella:
 - Itä- ja Pohjois-Suomi – valmistelua johtaa Pohjois-Pohjanmaan liitto
 - Etelä- ja Länsi-Suomi – valmistelua johtaa Uudenmaan liitto
- Valmistelu on tehty yhteistyössä ELY-keskusten sekä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Valmistelutilanne

- Neuvottelut komission kanssa 8.9.2021
- Ohjelma valmistunee lokakuussa 2021
- Uusi ohjelma käynnistyy 1.11.2021 todennäköisesti
- Kansallinen lainsäädäntö voimaan 1.9.2021 (yritystukilaki 1.11.2021)
- JTF-osio valmistellaan erikseen, lisätään ohjelma-asiakirjaan alkuvuonna 2022

Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027

Ohjelman sisältöluonnos

TL 1 Innovatiivinen Suomi (EAKR)

- Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen
- Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi
- Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyyn parantaminen

TL 2 Hiilineutraali Suomi (EAKR) 30 % EAKR-varoista

- Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasujen vähentäminen
- Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuksien ja –palautuvuuden edistäminen
- Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

TL 3 Saavutettavampi Suomi (EAKR) – koskettaa vain Itä- ja Pohjois-Suomea

- Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

TL 4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi (ESR)

- Polkuja töihin
- Uutta osaamista työelämään
- Yhdenvertaiseen osallisuuteen

TL 5 Sosiaalisten innovaatioiden Suomi (ESR)

- Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

TL 6 Aineellista puutetta torjuva Suomi (ESR)

- Eväitä elämään

TL X Oikeudenmukainen siirtymä (JTF) – täydentyy, valmistellaan syksyllä 2021.

Uudistuva ja osaava Suomi –ohjelma 2021 - 2027

EAKR

**INNOVATIIVINEN
SUOMI**
(508,6 M€)

T&K&I

Digitalisaatio

PK-yritykset

**HIILINEUTRAALI
SUOMI**
(246,1 M€)

Energiatehokkuus ja päästövähennykset

Ilmastonmuutos

Kiertotalous

**SAAVUTETTAVAMPI
SUOMI**
(65,6 M€)

Liikenne

ESR

**TYÖLLISTÄVÄ,
OSAAVA JA
OSALLISTAVA
SUOMI**
(521,2 M€)

Työllisyys

Osaaminen

Yhdenvertaisuus ja osallisuus

**SOSIAALISTEN
INNOVAATIOIDEN
SUOMI**
(29,0 M€)

Lastensuojelunuoret

**AINEELLISTA
PUUTETTA
TORJUVA
SUOMI**
(28,8 M€)

Ruoka-apu

JTF

**OIKEUDEN-
MUKAISEN
SIIRTYMÄN
SUOMI**
(451,0 M€)

*Liiketoiminta ja työpaikat

*T&K&I investoinnit ja uudet ratkaisut

*Turvetuotantoalueiden kunnostus ja muuttaminen

EAKR:n lopulliset erityistavoitteet 2021-2027 (PO1-PO3)

PO1: Kilpailukykyisempi ja älykkäämpi Eurooppa

PO =toimintapoliittinen tavoite

- i) Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton kehittäminen ja parantaminen
- ii) Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja viranomaisten hyväksi
- iii) Pk-yritysten kestävä kasvun ja kilpailukykyyn parantaminen ja työpaikkojen luominen pk-yrityksissä muun muassa tuotannollisin investoinnein
- iv) Taitojen kehittäminen älykäästä erikoistumista, teollisuuden muutosprosessia ja yrittäjyyttä varten
- v) Digitaalisten yhteyksien parantaminen

PO2: Vihreämpi Eurooppa

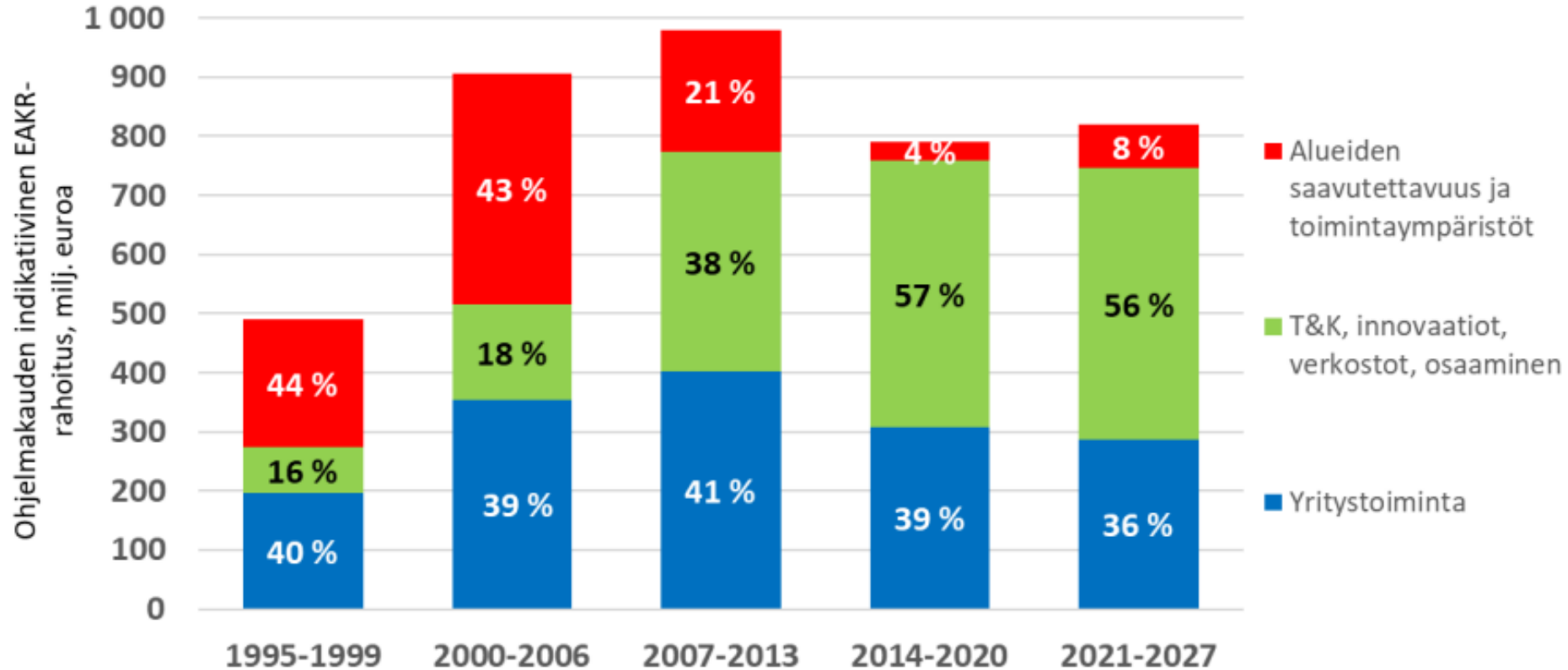
- i) Energiatieteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- ii) Uusiutuvan energian edistäminen direktiivin (EU) 2018/2001 mukaisesti, siinä esitetyt kestävyyskriteerit mukaan lukien
- iii) Älykkäiden energiajärjestelmien ja -verkkojen ja älykkään energian varastoinnin kehittäminen Euroopan laajuisen energiaverkon (TEN-E) ulkopuolella
- iv) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, katastrofiriskien ehkäisemisen ja palautumiskyvyn edistäminen, ottaen huomioon ekosysteemilähtöiset toimintamallit
- v) Veden saatavuuden ja kestävä vesienhoidon edistäminen
- vi) Kiertotalouteen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymistä edistävät toimet
- vii) Luonnon ja sen monimuotoisuuden suojelun ja säilyttämisen sekä vihreän infrastruktuurin edistäminen, myös kaupunkialueilla, sekä kaikenlaista pilaantumista vähentävät toimet
- viii) Kestävä multimodaalisen kaupunkiliikenteen edistäminen osana siirtymistä kohti nollanettohiilitaloutta

PO3: Yhteenliitetyn Eurooppa

- i) Ilmastonmuutoksen älykkään, turvallisen, kestävä ja intermodaalisen Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) kehittäminen
- ii) Kestävä, ilmastonmuutoksen kestävä, älykkään ja intermodaalisen kansallisen, alueellisen ja paikallisen liikkuvuuden kehittäminen ja parantaminen, mukaan lukien yhteyksien parantaminen TEN-T-verkon ja rajat ylittävän liikkuvuuden osalta

Suomen EAKR-rahoituksen indikatiivinen kohdentuminen eri ohjelmakausina

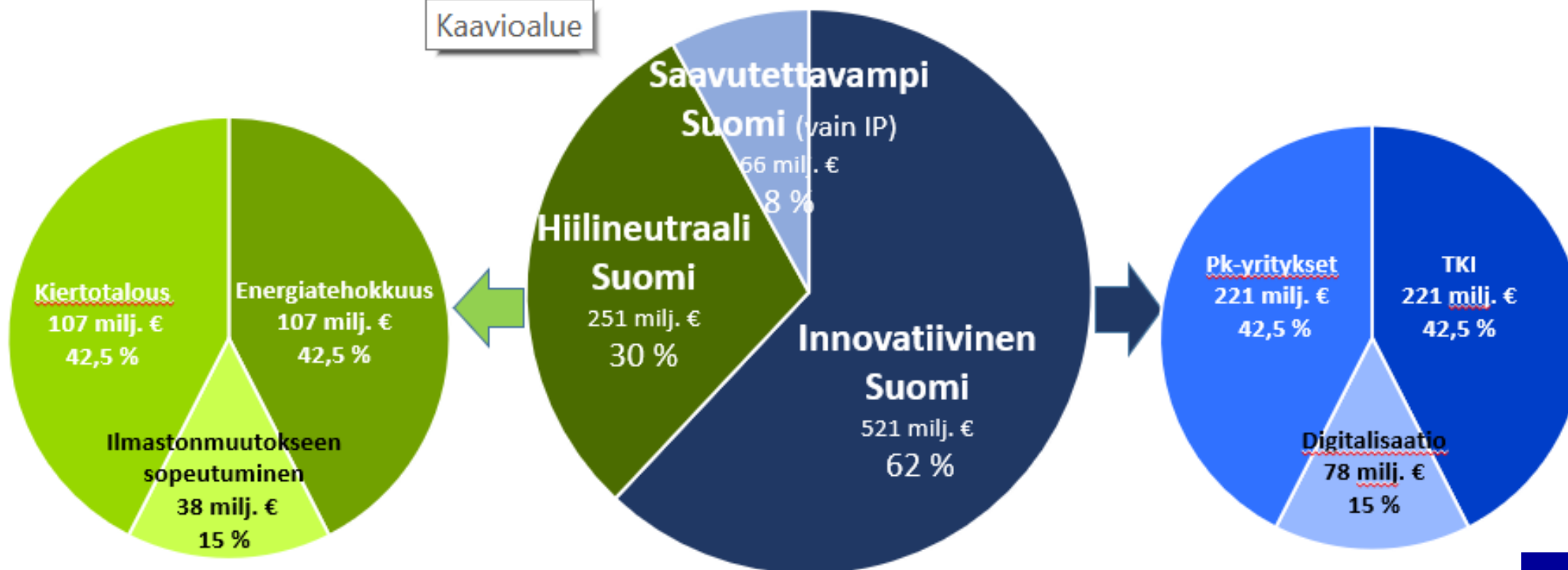
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027: EAKR-toimintalinjat ja –erityistavoitteet sekä niiden indikatiivinen EU-rahoitusosuus

Kaavioalue

Ilmastotoimenpiteisiin 35 % EAKR-rahoituksesta:

- Pääosin Hiilineutraali Suomi –toimintalinjalta (TL 2)
- Myös innovatiivinen Suomi toimintalinjalta (TL 1)

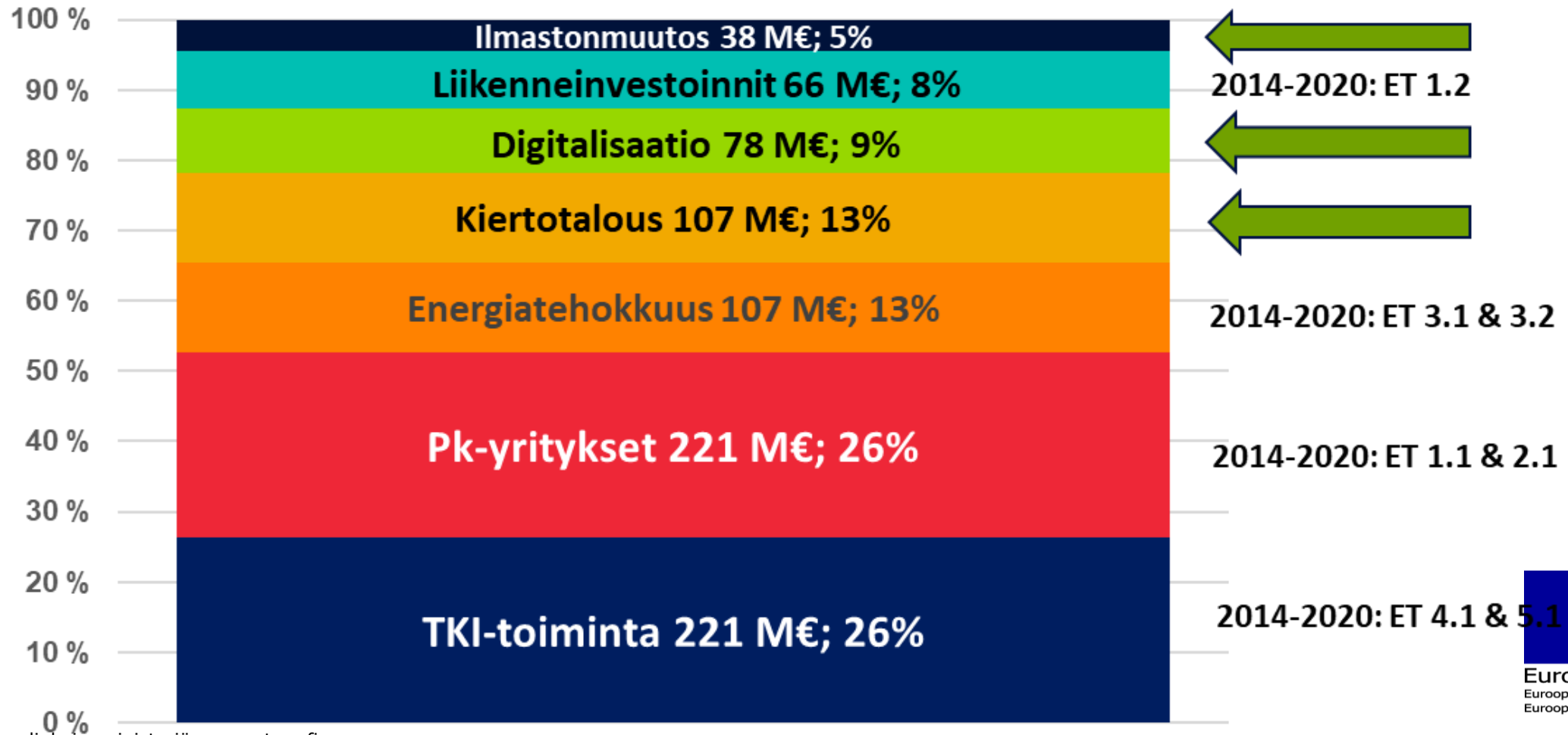
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

EAKR-erityistavoitteet: Mikä muuttuu?

Työ- ja elinkeinoministeriö • www.tem.fi

ET 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonepäästöjen vähentäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

Energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä edistävä TKI-toiminta

- hiilineutraalien ratkaisujen, toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittäminen, käyttöönotto ja yhteiskäyttö
- yhteistyö yrityssektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa ml. Rakennuskannan omaenergiatuotanto sekä hiilen talteenotto ja hyödyntäminen raaka-aineena
- energiatehokkuuteen liittyvä korjausrakentamisaosaaminen (ml. kulttuurihistoriallinen rakennuskanta)
- rakennusten energia- ja materiaalitehokkuus ja älyratkaisut
- vähähiiliseen teknologiaan, hukkalämpöön sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energiajärjestelmiin liittyvä TKI-toiminta ja -infrastruktuurit
- puhtaat energialähteet, hajautettu energiantuotanto sekä energian tuotannon monipuolistaminen
- uusiutuvaan energiaan liittyvät liiketoimintamahdollisuudet ja teknologia (mm. biokaasu, uusiutuva
- Älykkäät ja kustannustehokkaat energiajärjestelmät ja –verkot
- energian varastointi (mm. kestävä akkuteknologia ja akkuklusteri)
- sähköstä tuotteiksi (Power to X) –ratkaisut, vetytalous ja hiilidioksidin talteenotto

ET 2.1: Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonepäästöjen vähentäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Yritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat, kaupungit ja kuntayhtymät, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt.

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen yritystoiminnassa

- uudet energia- ja materiaalitehokkuutta parantavat toimintatavat, teknologiat ja ratkaisut
- pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävät tuotteet, materiaalit, palvelut ja tuotantomenetelmät (esim. liikenne ja viisas liikkuminen, rakentaminen ja kiinteistöjen hallinta, uudet energiaratkaisut) korkean jalostusasteen tuotteiden kehittäminen
- teollisuuden prosessien ja koneiden sähköistäminen ja energiaomavaraisuuden parantaminen, energia- ja materiaalitehokkuuden kehittäminen sekä kiertotalouden ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönotto
- alueiden ja elinkeinoelämän tietämyksen lisääminen energiaratkaisuista ja -tehokkuudesta

ET 2.3: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

Tärkeimmät kohderyhmät: Pk- ja mikroyritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, työmarkkina- ja muut järjestöt, seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä yhdistykset ja säätiöt

Kiertotalouden ja kiertotaloutta tukevan korkean jalostusasteen biotalouden TKI-toiminta

- ...
- älykkäisiin taloihin liittyvät teknologiat, uudet materiaalit ja liiketoimintamallit
- julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyö kiertotalouden edistämiseksi

Yhteenveto - EAKR

- TKI-toiminta ja pk-yritysten tukeminen edelleen EAKR:n kulmakivinä
 - Painopisteinä Green deal – vihreä siirtymä ja digitalisaatio
 - 2014-2020: 25 % EAKR-rahoituksesta vähähiilisyteen – seuranta erityistavoitteiden 3.1 ja 3.2 avulla
 - 2021-2027: 35 % EAKR-rahoituksesta ilmastotoimenpiteisiin – seuranta tukitoimiluokkien avulla
 - Valitaan vain yksi tukitoimiluokka/hanke: Luokittelun helpompi seuranta ja raportointi
-
- ET 1.1: 100% ÄESin mukaista; huomioitava myös ET 2.1 & 2.3 -hankkeissa
 - TL1 ja TL2 työnjako: TKI ja yritystoiminnan tukeminen TL2:lla silloin, kun kyse on energiatehokkuudesta ja kiertotaloudesta => myös hankeparit ESR+/TL4:n kanssa
 - TL3 IP-alueen liikennehankkeet (?): vaatimustaso nousee
 - Liikennealan kehittäminen mahdollista myös ELSA-alueella (digitalisaatio, energiatehokkuus)
 - ET 2.2: Uutta ajattelua ja uusia hankeideoita muihin erityistavoitteisiin
 - TL2: YM:n valtakunnallinen toiminta tukemassa uudentyyppisten hankkeiden kehittämistä
 - Muutoksia seurantaan: mm. tasa-arvo, alueluokitus & toimeenpanomekanismit, kv. yhteistyö (Itämeristrategia)

Just Transition Fund (JTF) eli Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Oikeudenmukaisen Siirtymän Mekanismi – JTM ja Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF, Just Transition Fund)

- Oikeudenmukaisen Siirtymän Mekanismi – JTM (3 pilaria): Pilari 1 (JTF – Oikeudenmukaisen Siirtymän Rahasto) Pilari 2 (InvestEU Just Transition Scheme, JTS), Pilari 3 Julkisen sektorin lainajärjestelyt (PSLF)
- JTF on uusi rahasto, joka tulee ohjelmaan EAKR- ja ESR-rahastojen rinnalle kolmanneksi rahastoksi
- Uusi rahasto tullaan sisällyttämään **omana toimintalinjanaan** osaksi Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelmaa
- Uuden rahaston **toteutus tapahtuu maakuntatasolla hanketoiminnan kautta** EAKR:n ja ESR:n tapaan, rahoittajina Kainuun liitto ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
- Rahoitusta myönnetään aluekehityslain ja yritystukilain mukaisiin hankkeisiin eli samantyyppisiin toimiin kuin EAKR- ja ESR-rahoitusta, poikkeuksena mahdollisesti energiatuet (valmistelussa)
- JTF:n EU-osuus koko Suomeen on 466 milj. €, kansallinen julkinen rahoitus todennäköisesti n. 198 milj. €, jolloin kokonaisvolyymi vähintään 664 milj. €
- Maakuntakohtainen jako on tehty
- JTF-rahoituksen taustalla on Suomen hallituksen **situmus puolittaa energiaturpeen käyttö vuoteen 2030** mennessä. JTF-varoja kohdennetaan tästä tuleviin negatiivisiin alueellisiin sosioekonomisiin vaikutuksiin vastaamiseksi (aluenäkökulma)
- Rahaston tavoitteena on **helpottaa ja hallita aluetaloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, joita sitoumuksen toteuttaminen alueilla aiheuttaa**
- JTF edellyttää alueellisia oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmia
- Kainuun siirtymäsuunnitelman luonnos laadittu

Myöntämisvaltuudet Kainuussa 2021-2027	EU yhteensä	Valtion osuus	Kuntarahoitus	Kaikki yhteensä
ESR	25 056 614 €	7 516 984 €	2 505 661 €	35 079 260 €
EAKR	40 146 349 €	12 043 905 €	4 014 635 €	56 204 889 €
JTF	11 266 935 €	2 535 060 €	845 020 €	14 647 016 €
Yhteensä	76 469 989 €	22 095 949 €	7 365 316 €	105 931 164 €

Yhteisrahoittajana EU

Lisäksi: React EU, Suomen kestävän kasvun ohjelma, Maaseutu- ja kalatalousrahasto, CAP strategia 2021-2027

Alueellinen rahoituspäätös: ELY + Kainuun liitto, sovitaan EAKR ja JTF jaosta

Mittari	Lähtötaso 2020	Tavoitetaso 2025	Tavoitetaso 2040
Uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta (%)	55 %	75–80 %	100 %
Energiaomavaraisuus	59 %	65 %	100 %
Kainuun kunnat ja maakunta Hinku-verkostoon	Kainuussa kaksi Hinku-kuntaa	Kainuussa neljä Hinku-kuntaa	Kaikki Kainuun kunnat ja maakunta Hinku-verkostoon
Kiertotalouteen liittyvät kestävän kehityksen työpaikat Kainuussa	Vuoden 2019 työpaikka- ja yritysmäärät kiertotaloudessa	600 htv uusia työpaikkoja kiertotalouteen	1200 htv uusia työpaikkoja kiertotalouteen

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä 2040 -tavoitteiden toteutumisen mittareita Kainuu-ohjelma luonnoksesta.

- Uusiutuva energia, erityisesti tuulivoimarakentaminen
- Puun käytön lisääminen rakentamisessa, mekaaninen puu / metsäbiotalous, korjaus- ja uudisrakentamisen tietoisuus ja osaaminen
- Kiertotalous
- Maatalouden ja maankäytön rooli ilmaston muutoksen hillitsijänä

JTF: energiatehokkuus, uudet vähähiilisen kiertotalouden yritykset ja työpaikat, yritysten vihreä siirtymä – sisältö ja tuettavan toiminnan kohteet täsmentyvät

Myös Kainuu RIS3 sisältää vihreän ja digitaalisen siirtymän ([Älykkään erikoistumisen strategia - Kainuun liitto](#))

Toimenpiteitä (keinot: EU:n ja kansallinen aluekehitysrahoitus, investoinnit, budjetit + päätökset (iso aluepolitiikka), edunajaminen, kansallinen ja kv yhteistyö)

Kiitos,

www.kainuunliitto.fi/rahoitus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto